

AMERIKÁNKA JE STEJNÁ JAKO VAŠE DĚTI

VÝZKUM POTŘEB DĚTÍ Z DĚTSKÝCH DOMOVŮ PRO JEJICH ÚSPĚŠNÉ ZAPOJENÍ DO SAMOSTATNÉHO ŽIVOTA

Děti z dětských domovů mají stejné potřeby jako děti vyrůstající se svými rodiči. Tíživý, mnohdy traumatický osobní příběh, ale i kolektivní ústavní péče negativně ovlivňují životní startovací pozici dětí z dětských domovů.

foto: Mia Rosa Kadlecova, Jan Kadlec & Martin Douba

POTŘEBY VŠECH DĚTÍ

NAPLNĚNÍ POTŘEB DĚTÍ, ŽIJÍCÍCH V RODINÁCH

LIMITY ÚSTAVNÍ PÉČE PRO NAPLNĚNÍ POTŘEB U DĚTÍ Z DĚTSKÝCH DOMOVŮ

SVĚT JE OK, JÁ JSEM OK

Rodina je přirozenou oporou (dítě se může kdykoli na rodiče obrátit s prosbou o pomoc či radu).

Skrze rodinu a rodiče dítě poznává fungování světa.

Děti mají stabilní zázemí, povědomí o tom, že někam patří.

Absence někoho, kdo má dítě bezpodmínečně rád (chybí blízká osoba, na kterou se může obrátit, dítě postrádá stabilní skupinu, která by jej přijala takové, jaké je).

Traumata a zklamání z minulosti vedou ke stále potřebě testovat, komu může dítě důvěřovat.

Absence osobního a rovnocenného přístupu (personál DD s dětmi jedná z pozice autority)

PROŽÍVÁNÍ TĚŽKÝCH TĚŽKÝCH, LÁSKA K SOBĚ, DRUHÝM, OKOLÍ

V rodině děti každý den sledují běžné vzorce chování. Přejímají je a zkouší aplikovat ve svých vztazích. Učí se pozitivní vzory, adekvátní reakce, umí si ve vztazích nastavit hranice.

Rodina umožňuje dětem získat jedinečné zážitky, které jiné děti nemají.

V DD vznikají vztahy mezi dětmi z problematického prostředí v rámci pravidel ústavní péče.

Děti nezažijí, jak se tvoří a jak fungují běžné mezilidské vztahy, chybí jim pozitivní vzory.

Absence unikátních zážitků (prožitých mimo skupinu dětí z DD) přesně podle představ dítěte.

SEBEVYÁDRĚNÍ, IDENTITA, INDIVIDUALITA

Děti mají mnoho možností, podle míry podpory z rodiny.

Rodina v ně věří, očekává od nich úspěch.

Předá jim informace o krocích, které musí podniknout, aby uspěly.

Společnost vnímá děti z DD stereotypně a s předsudky.

Děti mají limitovanou možnost být samy sebou.

Automaticky se od nich čeká neúspěch.

Z rodiny si přinášejí negativní vzory. Chybí jim představa, jaké chtějí být.

Plánování budoucnosti je pro ně náročné, vše kolem nich se mění, chybí jim stabilní zázemí a podpora/pomoc ve směřování od někoho dospělého.

Neznají své reálné možnosti ani cesty/procesy, které je povedou k naplnění jejich snů.

PRO SNAŽŠÍ ZAPOJENÍ DĚTÍ Z DĚTSKÝCH DOMOVŮ DO SAMOSTATNÉHO ŽIVOTA, JE TŘEBA SE VYPOŘÁDAT:

1 S CHYBĚJÍCÍ PRAXÍ KAŽDODENNÍHO ŽIVOTA

- ⊙ Dětské domovy **dobře zaopatřují děti po materiální stránce**, poskytují jim **výchovu, vzdělání a zprostředkovávají jim zážitky**.
- ⊙ Toto vše se ale **odehrává v rámci ústavní péče**. Děti **nevidí, kde se věci berou – jak se co zařizuje, neznají rozhodovací procesy** apod. Děti ze standardních rodin mají s touto běžnou agendou každodenní praxi, dokážou se tak intuitivně rozhodovat a lépe zvládat životní situace.
- ⊙ Dětem z DD tato **zkušenost chybí**, mají možnost ji čerpat často pouze **teoreticky, formou různých kurzů**.

→ **Hostitelství/patronství umožňuje dětem zažít běžnou agendu každodenního života.**

2 S LIMITOVANOU SCHOPNOSTÍ NAVÁZAT ZDRAVÉ MEZILIDSKÉ VZTAHY

- ⊙ Děti často pocházejí **z problematických rodin** (drogy, alkohol, hádky, domácí násilí...).
- ⊙ **Nemají osvojené běžné vzorce chování, ani hranice**, co je ve vztazích přijatelné, jak se řeší konflikty apod.
- ⊙ V domově, dáno kolektivem, dochází **k replikaci disfunkčních vzorců chování**.
- ⊙ **Pro děti je obtížné z těchto zajatých vzorců vykročit a socializovat se do kolektivů mimo DD.**

→ **Hostitelství/patronství dává dětem možnost pochopit a budovat vztahy mimo DD.**

3 S CHYBĚJÍCÍ OPOROU, PODPOROU A MENTORINGEM

- ⊙ Děti v ústavní péči mnohdy **nemají nikoho, kdo by je měl rád**, komu by na nich **záleželo**. **Chybí jim opora v situacích, kdy potřebují pomoc**, radu nebo nasměrování.

→ **Hostitel/patron může tuto důležitou roli sehrát a být k dispozici, když jej dítě potřebuje.**

KLÍČOVÉ FAKTORY PRO ÚSPĚŠNÝ VSTUP DĚTÍ Z DĚTSKÝCH DOMOVŮ DO SAMOSTATNÉHO ŽIVOTA

V následujících oblastech potřebují děti z dětských domovů systematickou podporu, aby se při vstupu do dospělého života dostaly na srovnatelnou startovací čáru s dětmi žijícími ve standardních domácnostech.

Prožít si individuální přístup

- ☉ Děti potřebují někoho (**dospělého**), komu na nich záleží a má je bezpodmínečně rád. Někoho, ...
 - ☉ s kým budou mít **vzájemně otevřený vztah, naplněný důvěrou**,
 - ☉ kdo k nim bude **přístupovat individuálně**, s respektem k jejich povaze, osobnímu příběhu a specifickým potřebám,
 - ☉ kdo jim **pomůže, když si nebudou s čímkoli vědět rady**,
 - ☉ kdo je **provede každodenní agendou**,
 - ☉ kdo jim pomůže **navázat a udržovat zdravé mezilidské vztahy**.

Naučit se začlenit do komunity

- ☉ Komunita umožní dětem **někam patřit, navázat vztahy mimo DD a sdílet společné zájmy** (i profesní).
- ☉ Děti zde získají **nové dovednosti, rozvinou se v dané oblasti**, mají **kontakty**, přes které mohou najít nové příležitosti.

Nastavovat si malé cíle krok po kroku

- ☉ Nastavením **malých cílů lze dítěti realisticky vytyčit, kolik drobných úkonů musí udělat**, než v životě dospěje k vysněné metě.
- ☉ Zvládnutí **každého kroku znamená dílčí úspěch dítěte**.
- ☉ Dítě se učí, že **neúspěch neznamena nedosažení cíle**, ale pouze překážku na úspěšné cestě k jeho dosažení.

Osamostatnit se pozvolným procesem

- ☉ Postupné **opouštění DD dává dítěti prostor** **pozvolna si zvykat na jednotlivé etapy** (cvičný, startovací, vlastní byt).
- ☉ V praxi si tak **postupně osvojuje nové dovednosti a povinnosti**.
- ☉ Dítě má v průběhu **celého procesu oporu**. Když něco **neumí nebo si neví rady, ví, kam se může obrátit pro pomoc**.

PODPORA HOSITELSTVÍ/PATRONSTVÍ - MOŽNOST KOMPENZACE LIMITŮ ÚSTAVNÍ PÉČE

Hostitelská/patronská péče je řešením některých limitů ústavní péče, musí však jít o dlouhodobý a správně nastavený závazek.

HOSITELSTVÍ/PATRONSTVÍ DÍTĚTI POSKYTNE

- ⊙ **Stabilní a důvěrný vztah:** dítě má svého člověka, který mu pomůže nebo poradí.
- ⊙ **Pocit, že jej má někdo rád, i když někdy udělá chybu.**
- ⊙ Poznání, jak **fungují zdravé vztahy a jak o ně pečovat.**
- ⊙ **Prožití běžné denní agendy v praxi.**
- ⊙ Pochopení, jak **funguje společnost a svět za zdmi dětského domova.**
- ⊙ Poskytnutí **realistického** odhadu, jaké kroky vedou ke splnění snů/cílů dítěte.
- ⊙ **Získání „své vlastní“ osoby, která je jen „moje“**, kterou nesdílím s jinými dětmi v DD.
- ⊙ Nabytí **pozitivních zážitků, důležitých pro formování identity dítěte.**

DOPORUČENÍ PRO ZLEPŠENÍ SITUACE DĚTÍ V DĚTSKÝCH DOMOVECH A USNADNĚNÍ JEJICH VSTUPU DO SAMOSTATNÉHO ŽIVOTA

JAK MŮŽE POMOCI VEŘEJNOST A KAŽDÝ Z NÁS

- 1 **Zapojit se do programů dlouhodobého provázení dětí z ústavní péče, stát se hostiteli nebo patrony.**
- 2 **Připojit se jako dobrovolník do organizací, které zajišťují podporu hostitelům/patronům/průvodcům.**
- 3 **Finančně pomoci organizacím, které zajišťují podporu hostitelům, patronům nebo průvodcům (Dobré víly, Liga otevřených mužů, NF Veroniky Kašákové, Děti patří domů, Spoluživot ...).**
- 4 **Podpořit přijímání dětí z ústavní péče do sportovních klubů, oddílů skautů nebo Sokola, zájmových kroužků a klubů (= specifická pomoc, kterou děti potřebují).**
- 5 **Vytvářet tlak na politiky, aby došlo ke změně základních parametrů ústavní péče (přesun dětských domovů do bytových jednotek, zmenšení skupin na 4 děti ve skupině a zvýšení počtu vychovatelů).**

JAK MŮŽE POMOCI STÁT

- 1 **Urychlit transformaci dětských domovů do samostatných bytových jednotek, a tím zajistit maximální inkluzi dětí do běžného života, podpořit vnitřní fungování skupiny v režimu běžné rodiny (bez ústavního harmonogramu).**
- 2 **Změnit personální standardy – zvýšit počet vychovatelů na rodinnou skupinu, aby měli vychovatelé dostatek prostoru pro každé dítě a jeho potřeby (max 4 děti ve skupině).**
- 3 **Poskytnout odbornou podporu vychovatelům (vzdělávání a supervize) při přechodu na jiný režim péče.**
- 4 **Zajistit práci s rodinou dítěte i poté, co bylo dítě umístěno do ústavní péče. Řada dětí je odebrána z rodiny, protože ta nezajistila plnění povinné školní docházky dítěte. Stát pro tyto situace musí najít jiné řešení, než je odebrání dítěte rodičům.**
- 5 **Podpořit legislativně a metodicky dlouhodobé doprovázení dětí (hostitelská péče, patroni).**